

עבודה זרה נג

עניין: מדפלו ישראל לעגל גלו

אדעתייהו דניחא להו בע"ז

תורת חיים

מדפלו ישראל לעגל גלו אדעתייהו דניחא להו בעבודת כוכבים ומזלות וכי אתו עובדי כוכבים ומזלות שליחותא דידהו עבד. נראה דהיינו הא דאיתא באגדת חלק וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם א"ר חנינא לאחר עשרים וארבע דורות נגבה פסוק זה שנאמר ויקרא באזני קול גדול לאמר קרבה פקודת העיר ואיש כלי משחיתו בידו. לכאורה קשה למה זה גבה הקב"ה חובו של מעשה העגל בשעת חורבן ירושלי' וארץ ישראל ונראה לפי שא"י קדושה היא וטהור' אשר ה' דורש אותה ולכן אינה סובלת עליה טומאת עבודת כוכבים ומזלות ועובדיה ומקיא אותן ובשעה שחטאו ישראל בעגל וגלי אדעתייהו דניחא להו כעבודת כוכבים ומזלות ואיוו לאלוהות הרבה אז הוסיפו ישראל טומאה בא"י שעל ידי כן נאסרו כל האשרות שבארץ ישראל ונעשו עבודת כוכבים ומזלות אבל קודם מעשה העגל אע"ג דנעבדו מ"מ כיון דלאו דידהו הו' ולא נאסרו לאו עובדי כוכבים ומזלות

גמ' סנהדרין קב.

וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון שנאמר (ב) וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם אמר רבי חנינא לאחר עשרים וארבעה דורות נגבה פסוק זה שנאמר (ג) ויקרא באזני קול גדול לאמר קרבו פקודת העיר ואיש כלי משחיתו בידו (ד) אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה מאי אחר אמר ר' אבא אחר

העמק דבר שמות לד, יג

שלא היתה נעבדת. (ג), באשרה⁹⁸, וכו' מפורש בע"ז (נגב) אמר רבי אלעזר כתחילה של ארץ ישראל, דאמר רחמנא 'ואשיריהם תשרפון באש', מכדי ירושה להם מאבותיהם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו וכו', אלא מדפלו ישראל לעגל גלו אדעתייהו דניחא להם ועבודת כוכבים שליחותא דידהו עבדי (עכ"ל הגמרא)⁹⁹. ומשום הכי כתיב כאן 'ואת אשריו' ולא 'ואשיריהם' כמו 'מצבותם', אלא לרמוז 'אשריו' דישאל¹⁰⁰, משא"כ מצבות דשבעה אומות נמי אסור.

אוצר הידיעות ח"ב פרק קצז

בגמ' ע"ז (נגב) ביארו לכן העכו"ם אוסרים האשירה בארץ ישראל אע"פ שהארץ לא ירושה להם, אלא מדפלו ישראל לעגל גלו אדעתייהו דניחא להו כעבודת כוכבים, וכי אתו עובדי כוכבים שליחותא דידהו עבדי.

רבי יחזקאל אברמסקי ביאר לפי"ז לכן בפרשת משפטים לא הוזהרו על כריתת האשרות אלא כי הרס תהרוסם ושבר תשבר מצבותם, מכיון שישראל עדיין לא עבדו לעגל וא"כ לא גלו דעתם דניחא ליה, ממילא עכו"ם אינו יכול לאסור אשירה בארץ ישראל. ורק כאן לאחר שעבדו לעגל הוזהרו על כריתת האשירה, שעבשו נאסרת אשירת עכו"ם בארץ ישראל.